

Staretul Efrem Filotheitul:

OMILIA a XVIII-a

„Smeritii dupa fire”[1]

“Ziua Invierii, popoare, sa ne luminam, Pastile Domnului, Pastile”

Hristos ne-a invrednicit si in acest an sa praznuim aceasta mare si stralucitoare zi a Invierii Lui. „Pastile Domnului, Pastile”.

Paste inseamna trecere. Neamul omenesc a primii harul, binecuvantarea lui Dumnezeu sa urce de pe pamant la cer, sa treaca prin moartea vremelnica spre viata nemuritoare. Hristos ne-a miluit fara margini, S-a milostivit spre noi si a coborat pe pamant, ca sa ne ridice la cer.

In fiecare an, praznuim Sfantul Pasti si asteptam cu mare ardoare sa simtim aceasta bucurie speciala si lumina Sfintei Invieri in sufletul nostru. Vrem sa gustam din desfatarea nemarginita a Pastelui vesnic, sa vedem putin lumina aceea ce lumineaza lumea cealalta, sa experiem ceva din fericirea vesnica pe care o simt in cer sufletele care s-au invrednicit sa se mantuiasca si praznuiesc deja Pastele nesfarsit.

Ca sa simtim intr-adevar Pastele si sa vedem adevarat lumina Sfintei Invieri, trebuie sa ne curatim simtirile de orice pornire patimasa:

„Sa ne curatim simtirile si sa vedem pe Hristos stralucind intru lumina cea neapropiata a Invierii. Si sa ne bucuram zicand”,

graieste melodul.

Daca inima n-a fost curatita si izbavita de egoismul urat, de inaltimea trufiei, daca nu si-a facut loc in inima smerenia lui Hristos, ochii sufletului nu vad lumina Invierii, iar inima n-o simte. Hristos ne-a aratat drumul curatiei:

Invatati de la Mine, ca sunt bland si smerit cu inima si veti afla odihna sufletelor voastre (Matei 11, 29).

Daca nu ne smerim cugetul si nu ne plecam capul, nu credem fara sa ne indoim ca suntem nimic, ca fiecare dintre noi este ultimul om, cel mai pacatos, cel care va merge in iad, nu vom putea sa simtim bucuria speciala a Sfintei Invieri, nici sa praznuim tainic si negrait in inima Pastele lui Hristos.

Toata inima semeata este uraciune inaintea Domnului; hotarat, ea nu va ramane nepedepsita (Pilde 16, 5)

si

Celor smeriti le da har (Iacov 4, 6).

Dumnezeu asculta rugaciunea celui smerit, caci numai prin smerenie se curata in mod special inima. Fiecare virtute, fiecare stradanie si nevointa are drept scop curatirea inimii. Smerenia este medicamentul cel mai tamaduator care a inclinat cerurile si Hristos a coborat, S-a umilit, S-a smerit, a venit langa noi ca om, dar si ca Dumnezeu, Dumnezeu Omul.

Noi oamenii – si cel dintai, eu – nu ne plecam grumajii inaintea Domnului, nu ne smerim cugetul, pentru ca in noi vietuieste mandria. Cu toate ca ne nevoim sa depasim aceasta patima, atunci cand credem ca

simtim smerenia, la cateva momente, apare din nou mandria ca am trait rugaciunea, ca am facut ceva bun, ca am reusit. Boldul mandriei si al slavei desarte ne inteapa si ne inalta, ca sa credem ca am realizat ceva.

Un frate era stapanit de gandul trufiei si s-a dus la un batran si i-a zis:

– Parinte, simt in mine ca se ridica duhul mandriei si, desi ma nevoiesc, nu pot sa-l biruiesc. Ce trebuie sa fac?

Intr-adevar, fratele se nevoia si parintele i-a raspuns:

– Fiule, tu ai facut cerul si pamantul?

– Nu, parinte, Dumnezeu sa ma pazeasca!

– Si daca El, care a facut cerul si pamantul, care a creat lumea spirituala a ingerilor si a Imparatiei de sus, la a Carui porunca s-a adus din nefiinta la fiinta tot trupul, a zis ca este smerit si bland, tu, tina, lutul, pacatosul, patimasul, cel miluit de bogatia lui Dumnezeu, de ce te mandresti si crezi ca esti cineva? Acela S-a aplecat si a spalat picioarele ucenicilor, a suferit batjocura, injuraturi, de la o multime mare de oameni. Si-L vedem gol pe cruce, murind din iubire pentru noi, El, care ar fi putut cu un semn sa le prefaca pe toate in nimic. Acela, atat de smerit, n-a vorbit, nu Si-a deschis gura, iar noi oamenii ne ridicam capul si credem ca suntem ceva?

Fratele, auzind toate aceste sfaturi intelepte, s-a smerit si s-a intors mai folosit la chilia lui.

Mintea omului se intineaza, dar se si curata usor, in timp ce inima se curata si se intineaza greu. Ea este impovarata de radacinile patimase, caci toate patimile se trag din ea. De aceea, toti simtim durerea cand Dumnezeu, Care voieste mantuirea omului si uraste moartea sufletului lui, Se straduieste in timp cu o secure duhovniceasca, apuca una cate una radacinile patimilor si le smulge, astfel incat inima, izbavita de aceasta stare de patimire, sa vina la libertate, sa simta bucuria Invierii si sa vada cu ochii ei duhovnicesci lumina acesteia.

Ispitele, durerile, mahnirile care ne apar, fie de la diavol, fie din pricina noastra, fie de la lumea pe care o purtam in noi, toate acestea sunt medicamente trimise de pronia divina ca sa redobandim sanatatea sufleteasca pierduta. Sanatatea aceasta a sufletului, a inimii este [nepatimirea], sfintenia, taria cea adevarata, care va continua si in lumea cealalta. Intelegem ca suntem stapaniti de egoism, atunci cand un frate ne arunca o vorba sau cand parintele duhovnicesc, indrumatorul, cel chemat de Dumnezeu sa ne faca aceasta educatie pentru dobandirea [nepatimirii] ne face o observatie, si simtim in interiorul nostru tulburare, razvratare, tristete, nerabdare, manie. Atunci cunoastem marimea, adancimea, latimea si lungimea egoismului pe care-l purtam in noi. Cand omul este smerit, primeste cuvantul, cercetarea si observatia. Daca nu are puterea sa se bucure in sinea lui ca s-a invrednicit sa primeasca acest medicament sau, mai mult, sa afle ce marime are egoismul lui, cel putin sa se gaseasca in stare de nevointa.

Parintii sciti, in acei ani infloritori ai monahismului, s-au gandit sa-l ispiteasca pe Avva Moise Etiopianul, ca sa vada daca are smerenie si blandete, si la ce grad de nepatimire a ajuns. Acesta se invrednicise de darul preotiei si, intr-o zi cand a intrat in biserica pentru ca sa imbrace vesmintele si sa slujeasca, i-au zis:

– Ce cauti aici, negriciosule? Tu nu esti vrednic sa intri in acest loc! Iesi afara!

Avva Moise a tacut si a iesit din biserica. Dupa cateva zile, l-au atacat din nou. Prima data a tacut, si-a inabusit revolta, in schimb, a doua oara s-a simtit liber, s-a muștrăat pe sine si a zis:

– Intr-adevar, sunt negru si la trup si la piele si la suflet. Nu sunt vrednic de preotie, nici sa intru aici, bine mi-au spus-o parintii.

Acestia l-au asteptat afara si l-au intrebat:

– Avva, nu te-ai tulburat cand ti-am spus acele cuvinte rautacioase?

– Da, parintilor, prima data m-am tulburat, dar am inabusit in mine tulburarea si razvratirea, a doua oara, insa, n-a mai existat impotrivire, caci Dumnezeu m-a ajutat si am simtit o liniste sufleteasca. Si m-am osandit pe mine insumi, si am gasit de cuviinta ca este exact asa cum ati zis.

Sfintii Parinti ne spun ca prima faza se numeste nemaniere, iar a doua blandete. Cand vedem sufletul si inima razvratite, trebuie sa intelegem ca suntem stapaniti de egoism si sa ne rugam, sa cerem lui Dumnezeu, ca sa primim puterea sa infruntam si sa inabusim revolta trufiei, avandu-L ca exemplu pe Mantuitorul Iisus Hristos Insusi:

Invatati de la Mine, ca sunt bland si smerit cu inima (Matei 11, 29).

Si cand vedem revolta egoismului, navala lui, gandurile nefiresti, atunci trebuie sa slobozim reprosul launtric, sa ne osandim pe noi insine. Ce arata tulburarea, gandurile, mania, furia? Nimic altceva decat egoism.

Fiara urata, locuiesti in mine si cand te voi ucide, cand voi pune inceput luptei celei adevarate, cand voi lua sabia duhului, cuvântul lui Hristos, ca sa te pierd? Fiara aceasta se va gasi in ceasul mortii inaintea noastra si vom vedea ca ne muștrăa prin constiinta, ca nu ne-am luptat cat trebuia la timpul potrivit, atunci cand am fost chemati sa ne luptam si s-o ucidem. Egoismul infricosator aduce toate relele in viata noastra, deci, sa cercetam si vom vedea ca in toate lucrarile noastre, cele de la inceput si cele din adancime, cauza este aceasta. Deci sa ne osandim pe noi insine, sa ne aruncam la pamant si sa ne dam seama ca suntem tina, lut si nimic mai mult. Oamenii insisi le calca in picioare pe acestea, ei care sunt tina. Dumnezeu are fire divina si S-a facut atat de smerit, iar noi, smeriti dupa firea noastra, ridicam capul si spunem: „Eu sunt cel tare si nimeni altul”. Cand nu ne prefera cineva, vedem ca fiara se rascoala si incepe un lant intreg: „De ce, de ce, de ce eu?”. Acest „eu” trebuie sa fie zdrobit.

Monahismul este daruit cu puterea „uciderii” [egoismului, voii proprii, n.n.]. Este suficient sa luam in mainile noastre aceasta putere si sa purtam cu ajutorul ei si al lui Dumnezeu o mare biruinta care va fi vesnica. Cei smeriti vor vedea pe Dumnezeu, dar in lumea cealalta, iar omul mandru va fi scos afara din Imparatia Cerurilor. Si la Judecata viitoare va fi intrebat daca a acceptat egoismul, daca s-a bucurat de vederea lui si, dupa aceea, vor continua intrebarile, daca s-a nevoit bine, daca a urmat calea si povatuirea cea catre smerenie. In ceasul in care suntem revoltati, desi vedem fiara din noi, nu vrem s-o ucidem. De multe ori, ne orbim voluntar, trecem cu vederea, inchidem ochii, si acesta este egoismul.

De ce, fiul meu, sa nu duci lupta cea buna, caci n-avem in maini viata noastra, din clipa in clipa putem s-o pierdem? Sarbatoarea se va incheia si, dupa moarte, prin inchiderea ochilor nostri, vom cunoaste cat ne-a distrus egoismul. Vom cere macar un minut din multii ani pe care i-am trait, dar nici acesta nu ni se va da. Si atunci vom vedea scris: „Vai de noi!” N-am cunoscut in fapt, n-am simtit cu inima sentimentul mortii, ce va face sufletul cand se va urca la cer, gandurile acelea pe care le vom purta cu noi cand vom

trece prin vamele vazduhului! Nu ne-au venit in minte ganduri de la Dumnezeu, n-am experiat acel sentiment.

Cum se va simti atunci sufletul nostru cand isi va da seama ca nu se va mai intoarce din nou la viata de pe pamant? El va intra, va fi indrumat la vesnicie, la o viata fara sfarsit, iar in cazul esecului va trai vesnic in iad, in tovarasia demonilor, nu va vedea niciodata lumina si n-o va cunoaste nici pe ea, nici pe Dumnezeu. Si, in continuare, va avea sentimentul si constiinta ca toti fratii se afla in cer, praznuiesc Pastele vesnic, in slava lui Dumnezeu, imbracati in vesminte albe pe care Acesta le va darui sufletelor care vor avea haine de nunta. Atunci va vedea ca sufletele fratilor se bucura la nunta impreuna cu Mirele, se afla in camara nuptiala cereasca si ca aceasta viata plina de lumina nu se va sfarsi. Lucrurile, gandurile, sentimentele acestea nu le-am cunoscut si, intr-un oarecare mod, suntem orbi sufleteste. Inima noastra, fiind moarta duhovniceste, nu mai simte nimic.

De cateva ori, am simtit in rugaciune ca dormeam si intre timp m-am trezit, iar mintea mea nu era doar curata, ci mult mai mult. Cand cineva se scoala in timpul somnului, este posomorat si tulburat la minte, lucru pe care eu nu l-am simtit. Eram intr-o stare de limpezire a mintii si a inimii si am simtit ca, intr-adevar, am plecat din aceasta viata si am intrat in vesnicie. Sentimentul nesigurantei era puternic:

„Ce se va intampla acum, cum voi da ochii cu Judecatorul, in cazul unei caderi si al amenintarii chinurilor vesnice, ce se va intampla cu mine?”.

Atunci am simtit real plecarea, sentimentul ca ma aflu inaintea Judecatorului, a iadului, a vesniciei, ceva ce nu pot sa exprim prin cuvinte. Dupa aceea, m-am gandit in timpul zilei:

„Oare acestea s-au intamplat in sufletul meu cand eram cu ochii inchisi? Ce trebuie sa fac acum? Daca viu fiind am avut acest sentiment infricosator si negrait al acestei realitati si al adevarului, ce se va intampla, insa, atunci cand Dumnezeu va voi si ma voi afla afara din trup?”

Toate acestea arata cat de inchisi sunt ochii sufletului nostru, nici macar nu-i simtim, nu ca nu credem. In contemplare se cuprind toate acestea, dar inima nu participa pentru ca, daca nu in intregime, in parte cu siguranta n-a fost curatita, si de aceea nici nu simte. Aceasta nu s-a trudit, n-a avut rabdare in suferinta pentru vindecarea de egoism, n-a suferit smulgerea radacinilor acestuia. Prin urmare, avem exact consecintele lenevirii ei.

Trebuie, in tot cazul, sa intelegem putin cate putin, sa vedem egoismul din noi, sa luam atitudine si sa incepem lupta. Atunci cand suntem mustrati, ni se fac observatii, sa ne certam pe noi insine, sa ne osandim, sa ne biciuim, sa ne lovim, sa dam vina pe noi. Apoi sa-l indreptatim pe omul care ne-a judecat, pe acuzatorul nostru, si sa fim recunoscatori lui Dumnezeu ca ne ajuta sa scapam de intinare. Si purtand astfel lupta, cu ajutorul harului divin, vom fi izbaviti.

Inima se va elibera, radacinile patimase vor fi smulse si vom ajunge la starea aceea de sanatate sufleteasca a simturilor care au legatura cu lumea cealalta, si atunci vom putea sa vedem lumina Invierii. „Invierea lui Hristos vazand...” spunem, marturisim, dar, oare, o simtim, o vedem? Nu, eu personal n-o vad. Vom fi vrednici sa o vedem cand am dobandit curatirea. Sa purtam lupta impotriva egoismului inarmati cu rugaciunea „Doamne Iisuse Hristoase, miluieste-ma”, care nu trebuie sa inceteze zi si noapte, daca este posibil. Trupul parasit de suflet miroase, putrezeste, se umple de viermi, devine pricina de infestare. Cand sufletul este lipsit de rugaciune, se intampla acelasi lucru. Acum le avem pe toate inaintea ochilor nostri, stim cum sa lovim, cum sa ucidem fiara din noi si cum sa ne rugam

continuu. Deci sa tamaiem cu buna mireasma templul lui Dumnezeu care este trupul si sufletul omului, prin rugaciune:

„Intr-un trup si intr-un duh sa preamarim pe Dumnezeu”.

Este necesara lupta si, pentru primul si principalul atac, noi suntem cei responsabili. Trebuie sa dam exemplul cel bun, continuu, ca sa-l urmeze si luptatorii ce vin dupa noi, incat toata fratietatea, toti sa ne invrednicim sa praznuim Pastele vesnic si fara sfarsit al mantuirii noastre. Aceasta o vom face in cealalta lume, in viata cea vesnica, in Ierusalimul de sus, in lumina cea neapropiata si prea stralucitoare, in bucuria necuprinsa a lui Dumnezeu, acolo unde ingerii privegheaza, dau slava si stau inaintea Sfintei Treimi si inalta doxologii si cantari nesfarsite. Amin!

[1] Cuvantare tinuta la Sfanta Manastire Filotheu, 17.04.1981.

(din: Ne vorbeste Staretul Efrem Filotheitul. Mestesugul mantuirii, Editura Egumenita)